

10. Герасимчук З.В. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн : навчальний посібник / З. В. Герасимчук, Н. І. Корецька, Н. С. Різник, В. Л. Галушак. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 572 с.

11. Побережна Н. М. Зарубіжний досвід грошово-кредитної політики та особливості застосування деяких аспектів банківської системи в Україні / Н. М. Побережна, А. С. Колесніченко // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2014. – Вип. 2. – С. 92-97

12. Мельник П.В., Тарангул Л. Л., Гордей О. Д. Банківські системи зарубіжних країн: підручник. – К.: Алерта, Центр учбової літератури, 2010. - 586 с.

13. Катасонов В. Ю. Гроші, кредит, банки: підручник і практикум для академічного бакалаврату / під ред. В. Ю. Катасонова, В. П. Биткова. - 2-е изд., перероб, і дод. – М.: Видавництво Юрайт, 2015. – 499 с. – Серія: Бакалавр. Академічний курс.

14. Белотелова Н.П., Белотелова Ж.С. Деньги, кредит, банки: Учебник.- М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2009. - 484 с.

15. Банк Японии ввел отрицательную процентную ставку / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.rbc.ru/finances/29/01/2016/56aaf54b9a79471b775fe329>

16. Пожидаєва О. Банки розвитку у фінансовій системі Китаю / О. Пожидаєва // Фінансовий ринок України. – 2007. – № 2. – С. 31–33.

17. Федоренко М.І. Порівняльна характеристика банківської системи КНР з банківськими системами світу / М.І. Федоренко // Культура народів Причорномор'я. Научний журнал. – 2008. – № 147. – С. 104 – 107.

УДК 342.9

Гілін Є.О.,

аспірант Київського міжнародного університету

ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У статті на основі аналізу наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства України, визначено теоретичні підходи щодо тлумачення таких понять, як: «місцеве

самоврядування» та «інновація». Наголошено, що значення інноваційної діяльності для вдосконалення функціонування органів місцевого самоврядування полягає у тому, що перша сприяє оновленню змісту роботи останніх, надає у їх розпорядження новітні інструменти організації та реалізації публічного управління.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, місцеве самоврядування, нормативно-правовий акт.

В статье на основе анализа научных взглядов ученых и норм действующего законодательства Украины, определены теоретические подходы относительно толкования таких понятий, как «местное самоуправление» и «инновация». Отмечено, что значение инновационной деятельности для совершенствования функционирования органов местного самоуправления состоит в том, что первая способствует обновлению содержания работы последних, предоставляет в их распоряжение новейшие инструменты организации и реализации публичного управления.

Ключевые слова: инновация, инновационная деятельность, местное самоуправление, нормативно-правовой акт.

On the basis of analysis of scientific views of scientists and current legislation of Ukraine Theoretical approaches to the interpretation of such notions as "local government" and "innovation". Emphasized that the importance of innovation to improve the functioning of local government is that the former promotes renewal of the content of the latter, has at their disposal the latest tools of organization and implementation of public administration.

Keywords: innovation, innovation, local government, legal act.

Постановка проблеми. Для кожної сучасної демократичної держави важливим завданням є забезпечення належного розвитку та функціонування у ній інституту місцевого самоврядування. Зрозуміло, що Україна, яка іде шляхом розбудови саме демократичної, правової держави, що у своїй діяльності спирається на розвинене громадянське

суспільство, у цьому не є виключенням і питання гарантування та забезпечення відповідного функціонування місцевого самоврядування для неї також є одним із пріоритетних завдань. На первинних етапах розбудови української державності були закладені ключові організаційно-правові підвалини функціонування інституту місцевого самоврядування в суверенній Україні, втім його подальший розвиток не отримувал належного забезпечення і далі заяв про наміри справи не йшли. Лише протягом останніх декількох років владна верхівка почала здійснювати реальні кроки щодо розвитку та вдосконалення місцевого самоврядування в країні.

Аналіз дослідження даної проблеми. Дослідженню окремих аспектів вдосконалення діяльності органів місцевого самоврядування присвячували увагу у своїх наукових працях В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, В.Р. Барський, Ю.П. Битяк, С.В. Болдирєв, О.М. Бориславська, Г.В. Бублик, В.М. Гаращук, Ю.В. Деля, Є.В. Додін, І.В. Дробуш, С.В. Ківалов, О.В. Краснікова, А.Т. Комзюк, І.Л. Литвиненко, П.М. Любченко, С.В. Серьогіна та інші. Однак, нажаль, слід констатувати, що тривалий час після проголошення незалежності в нашій країні на офіційному рівні не приділялося належної уваги проблематиці місцевого самоврядування, зокрема щодо запровадження інноваційних технологій в його діяльність.

Саме тому **метою статті є:** визначити значення інноваційної діяльності для вдосконалення функціонування органів місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу. В першу чергу в рамках представленого наукового дослідження слід визначитись із змістом основних понять. Так, відповідно до діючого Закону України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 № 280/97-ВР місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцеве самоврядування

здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст [1]. Як правило самоврядування реалізується територіальними громадами не безпосередньо, а через відповідні органи та їх посадових осіб. Представницькими органами и місцевого самоврядування є відповідні ради. Так, відповідно до статті 10 вищезгаданого закону «Про місцеве самоврядування» сільські, селищні, міські ради є органами місцевого самоврядування, що представляють відповідні територіальні громади та здійснюють від їх імені та в їх інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією України, цим та іншими законами. Обласні та районні ради є органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст, у межах повноважень, визначених Конституцією України, цим та іншими законами, а також повноважень, переданих їм сільськими, селищними, міськими радами. Представницькі органи місцевого самоврядування, сільські, селищні, міські голови, виконавчі органи місцевого самоврядування діють за принципом розподілу повноважень у порядку і межах, визначених цим та іншими законами. Порядок формування та організація діяльності рад визначаються Конституцією України, цим та іншими законами, а також статутами територіальних громад. Чисельність працівників органів місцевого самоврядування встановлюється відповідною радою у межах загальної чисельності, визначеної типовими штатами, затвердженими Кабінетом Міністрів України [1].

Представницькі органи місцевого самоврядування, у свою чергу, для здійснення виконавчих функцій і повноважень місцевого самоврядування у межах, визначених цим та іншими законами створюють відповідні виконавчі органи рад. Згідно зі статтею 11 закону «Про місцеве самоврядування» виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад є їх виконавчі комітети, відділи, управління та інші створювані радами виконавчі органи. Виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у

містах рад є підконтрольними і підзвітними відповідним радам, а з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади – також підконтрольними відповідним органам виконавчої влади. У сільських радах, що представляють територіальні громади, які налічують до 500 жителів, за рішенням відповідної територіальної громади або сільської ради виконавчий орган ради може не створюватися. У цьому випадку функції виконавчого органу ради (крім розпорядження земельними та природними ресурсами) здійснює сільський голова одноособово [1].

За своїм правовим становищем сільський, селищний, міський голова є головною посадовою особою територіальної громади відповідно села (добровільного об'єднання в одну територіальну громаду жителів кількох сіл), селища, міста, яка очолює виконавчий комітет відповідної сільської, селищної, міської ради, головує на її засіданнях [1]. Дана посадова особа обирається відповідною територіальною громадою на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування в порядку, визначеному законом, і здійснює свої повноваження на постійній основі. Строк повноважень сільського, селищного, міського голови, обраного на чергових місцевих виборах, визначається Конституцією України [1]. За законом сільський, селищний, міський голова не може бути депутатом будь-якої ради, суміщати свою службову діяльність з іншою посадою, в тому числі на громадських засадах, займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю [1]. Однак при цьому на сільських, селищних, міських голів поширюються повноваження та гарантії депутатів рад, передбачені законом про статус депутатів рад, якщо інше не встановлено законом [1].

У Європейській хартії місцевого самоврядування від 15.10.19851, яка була ратифікована Верховною Радою України 15.07.1997 року, місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення. Це право здійснюється радами або

зборами, члени яких вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи. Це положення жодним чином не заважає використанню зборів громадян, референдумів чи будь-якої іншої форми прямої участі громадян, якщо це дозволяється законом [2].

На сторінках юридичної та управлінської літератури висловлюється багато точок зору щодо того, що являє собою місцеве самоврядування та його органи. При цьому значна увага дослідників приділяється зв'язку, співвідношенню місцевого самоврядування, самоврядного управління із державним управлінням. Так, скажімо П. М. Рабинович, розмірковуючи про природу муніципальних органів, відмічає, що останні, виконуючи на локальному рівні за допомогою юридичних засобів низку владних функцій, фактично розглядаються у контексті діяльності держави та, відповідно, державних органів, хоча формально вони не вважаються офіційними представниками (органами) держави [3, с. 51].

У Юридичній енциклопедії за редакцією Ю. С. Шемшученка місцеве самоврядування визначено як політико-правовий інститут народовладдя, через який здійснюється управління місцевими справами в низових адміністративно-територіальних одиницях шляхом самоорганізації жителів певної території за згодою і при сприянні держави [4]. За М. І. Корнієнком система органів державної влади та система органів місцевого самоврядування є своєрідним полісистемним комплексом, який складається з різних за своєю природою органів (державних і громадських), проте об'єднаних в організаційне ціле необхідністю забезпечувати виконання одних і тих самих функцій державної влади, носієм і єдиним джерелом якої в Україні є народ [5, с. 28].

Цитуючи Б. П. Андрєсюка, І. П. Сторожук зазначає, що державне управління незалежно від характеру політичної влади і типу управління будується за принципами субординації, то самоврядне управління в цьому аспекті підпорядковане лише самій громаді [6, с. 14]. Звідси дослідник робить висновок про те, що управління певною територією (територіальною

одиночку) здійснюється за двома напрямками, один з яких є державним, інший — самоврядним. Не зважаючи на те, що один втілює в життя волю державної влади, а інший — відстоює інтереси територіальної громади, вони обидва здійснюють управління відповідною місцевістю [7]. А. А. Коваленко акцентує увагу на тому, що самостійність місцевого самоврядування передбачає організаційну відокремленість останнього та його органів в системі управління суспільством і державою. Це означає, що місцеве самоврядування, його органи не є складовими державного механізму управління [8, с. 68].

Отже, спираючись на аналіз діючого законодавства України про місцеве самоврядування, а також наукових підходів до розуміння місцевого самоврядування та його органів, вважаємо, що місцеве самоврядування – це один із організаційно-правових механізмів здійснення публічного управління на локальному (регіональному) рівні. Ключовими структурними ланками даного механізму є відповідні органи місцевого самоврядування, що формуються та функціонують у порядку, встановленому законодавством. Ми у повній мірі погоджуємося із тими дослідниками, які наголошують на тому, що місцеве самоврядування не є складовою ланкою державного управління, відповідно органи і посадові особи першого не входять до складу механізму та (або) апарату другого. У той же час різко відмежовувати, а тим більше протиставити, самоврядне управління державному ні в якому разі не можна, так як обидві форми управління – це прояви соціального, публічного управління, форми здійснення народовладдя. Варто погодитися із твердженням про те, що місцеве самоврядування і державна влада тісно пов'язані, бо у них обох єдине джерело – влада народу [8, с. 68].

Для того, механізм місцевого самоврядування у своєму функціонуванні був ефективним та дієвим, відповідав нагальним умовам і обставинам суспільного розвитку, він повинен постійно вдосконалюватися. У свою чергу процес оновлення та поліпшення управління (підвищення показників його стабільності, ефективності, дієвості), адаптації і пристосування механізму даного управління до об'єктивно існуючих суспільних потреб і запитів, обумовлює необхідність

впровадження у його функціонування інноваційних технологій.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери; інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [9].

Згідно статті 3 Закону України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII інноваційною діяльністю є сукупність заходів, спрямованих на створення, впровадження, поширення та реалізацію інновацій відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» з метою отримання комерційного та/або соціального ефекту, які здійснюються шляхом реалізації інвестицій, вкладених в об'єкти інноваційної діяльності [10].

Також варто відмітити статтю 325 Господарського кодексу України, в якій закріплено, що інноваційною діяльністю у сфері господарювання є діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя [11]. З викладеного видно, що наведені визначення інноваційної діяльності відносяться до сфери комерційної діяльності, що ускладнює використання поняття «інноваційна» діяльність у галузі публічного управління, зокрема того, що здійснюється органами місцевого самоврядування.

Досить багато уваги поняттям «інновація», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність приділяється дослідниками. Термін «інновація» в науковий лексикон вперше ввів на початку ХХ ст. Й. Шумпетер, під яким він розумів «втілення наукового відкриття, технічного винаходу в новій технології або новому виді виробу». Крім того інновація розглядалася Й. Шумпетером

як нова функція виробництва, її нова комбінація. Саме ж поняття «інновація» відповідає англійському «innovation» (нововведення), й в буквальному розумінні означає процес використання нового в будь-якій сфері діяльності, що поширюються на весь спектр суспільних явищ та процесів – новий порядок, нові звичаї, нові методи роботи, нова форма управління тощо [12]. В сучасному розумінні, відмічає А. Гев'юк, інновація – це не просто поява чогось нового, а насамперед поширення цього нового в суспільній практиці життєдіяльності людини. Інновації – це використання в тій або іншій сфері суспільної діяльності результатів інтелектуальної праці, технологічних розробок, спрямованих на вдосконалення соціально-економічної діяльності. Інновації є результатом діяльності з оновлення, перетворення попередньої діяльності, що приводить до заміни одних елементів іншими або доповненню вже новими. Подібна діяльність має загальні закономірності: визначаються цілі зміни, новація розробляється, випробовується, освоюється, поширюється і, нарешті, «відмирає», вичерпуючись фізично і морально [12].

А.С. Нікіфоров зазначає, що інновація – це загальносоціологічна категорія, результат і спонукальний мотив прогресу суспільства у всій його багатовимірності. Тому правомірно розглядати політичні, технічні, технологічні, економічні, управлінські, педагогічні, екологічні та інші сфери реалізації інновації. Залежно від цілей державного управління застосовується об'єктний або процесний підхід до визначення сутності інновації. Відповідно до об'єктного підходу Інновація – це результат інноваційної діяльності, який втілений у вигляді нових або удосконалених товарів чи послуг, що є конкурентоспроможними на ринку, технологічних процесів, організаційно-управлінських і соціально-економічних рішень виробничого, адміністративного, правового, комунікативного та іншого характеру, що використовуються в практичній діяльності та забезпечують суспільну або економічну вигоду. Згідно з процесним підходом інновація у державному управлінні характеризує створення й упровадження у практику якісно нових форм, методів, засобів та інституційних структур управління на основі використання досягнень науково-

технічного прогресу, що забезпечують суспільну або економічну вигоду [13, с.281]. Щодо інноваційної діяльності, то її А. Є. Нікіфоров тлумачить як доцільне перетворення різних сторін суспільного життя на основі наукового знання з метою отримання соціальних, економічних та інших практичних результатів. Інноваційна діяльність притаманна всім видам людської діяльності. Характерною ознакою цієї діяльності є генерування нових ідей та реалізація закладеного у них потенціалу, тому в цьому сенсі вона є феноменом. У структурі інноваційної діяльності виокремлюються потреби (мотиви), що спонукають до діяльності; цілі та результати, на досягнення яких спрямована діяльність; засоби, за допомогою яких діяльність здійснюється. Різновидами інноваційної діяльності є інноваційна праця та інноваційне підприємництво. У більш вузькому розумінні інноваційна діяльність поширюється на суспільне виробництво, його структуру, процеси реалізації продуктів й управління [13, с. 281].

Отже, на підставі вище викладеного можемо дійти висновку, що інноваційна діяльність – це специфічний напрямок суспільно корисної діяльності, головним призначенням якої є відшукування, вироблення на основі наукового знання нових ідей щодо подальшого розвитку тієї чи іншої сфери суспільного життя, а також вироблення нових та (або) вдосконалення існуючих технологій, форм, засобів реалізації цих ідей, досягнення поставлених цілей зазначеного розвитку.

Висновки. Таким чином, узагальнюючи все вище вказане, можемо стверджувати, що значення інноваційної діяльності для вдосконалення функціонування органів місцевого самоврядування полягає у тому, що перша сприяє оновленню змісту роботи останніх, надає у їх розпорядження новітні інструменти організації та реалізації публічного управління. Цілеспрямована та змістовна інноваційна діяльність підвищує рівень якості, ефективності та дієвості публічного управління, а також зміцнює його потенціал щодо подальшого позитивного розвитку.

Література:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 № 280/97-ВР Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24,

ст.170 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст.170

2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036

3. Рабинович П. М. Основи загальної теорії права і держави : навч. посіб. / П. М. Рабинович. - Вид. 3-тє, зі зм. і доп. - К. : ІСДО, 1995. - 156 с.

4. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: «Укр. енцикл.», 1998. // [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://cyclop.com.ua/content/view/1190/58/1/20/#40199>

5. Корнієнко М. І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання : навч. посіб. / М. І. Корнієнко. - К. : Алерта, 2005. - 144 с.

6. Андресюк, Б. П. Місцеве самоврядування в сучасній Україні: проблеми і перспективи [Текст] / Б. П. Андресюк ; Ін-т нац. відносин і політології НАН України. — К. : Стилос, 1997. — 222 с.

7. Поняття та система місцевого управління / І. П. Сторожук // Університетські наукові записки. - 2011. - № 4. - С. 245-249. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2011_4_37

8. Коваленко А. А. Теорія і практика місцевого самоврядування в Україні : монографія / А. А. Коваленко - К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. - 464 с.

9. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 36, ст.266

10. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, N 47, ст. 646.

11. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст. 144.

12. Гев'юк А. Роль інновацій в системі державного управління / Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування // [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://buk-visnyk.cv.ua/naukova-dumka/116/>

13. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. :Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.